

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Θεματική Περιοχή: Πολιτιστική Κληρονομιά
Τίτλος Ενότητας: *Πραγματικότητα ή φαντασία;*
Βαθμίδα: 2 / Τάξη: Ε'
Διάρκεια: 2 X 80 λεπτά

ΣΚΕΠΤΙΚΟ	ΣΤΟΧΟΙ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΔΕΙΚΤΕΣ
<p>ΓΙΑΤΙ (Αναφέρεται στον Δείκτη Επιτυχίας 1) Θεματική Περιοχή: Πολιτιστική Κληρονομιά (Δ.Ε. 1.8.1) Για ποιο λόγο αναπτύσσονται οι συγκεκριμένες δραστηριότητες και ποιες πηγές χρησιμοποιούνται για παραγωγή ιδεών;</p> <p>Οι μαθητές/τριες καλούνται να παρατηρήσουν με πολλαπλούς τρόπους (μέσω πολυαισθητηριακών εμπειριών) και να εξερευνήσουν στοιχεία που αφορούν στη μορφή και το περιεχόμενο του έργου «Σύνθεση αρ.VIII» του Βασίλι Καντίνσκι. Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να αλλάξουν το πλαίσιο (επαναπλαισίωση) και να δημιουργήσουν το δικό τους έργο χρησιμοποιώντας στοιχεία του χρώματος, γραμμής, σχήματος, ρυθμού, έντασης σε σχέση με τη μουσική.</p> <p>Πηγές Βασίλι Καντίνσκι, <i>Σύνθεση VIII</i>, 1923, λάδι σε καμβά https://www.guggenheim.org/artwork/1924</p> <p>Βίντεο: <i>Kandinsky Composition VIII</i> (Animation: Alexey Berezyuk, Μουσική: Yann Tiersen) https://www.youtube.com/watch?v=aWjRIBF91Mk</p> <p>Βίντεο: <i>Ο καλλιτέχνης ζωγραφίζει με το άκουσμα μουσικής</i> https://www.youtube.com/watch?v=QG1YoBy18xo&list=PLnHkqEFC_OVIWjQ7epn_SSfacM-D1nwqf&index=6</p> <p>Βίντεο: <i>Art With Mati & Dada Kandinsky</i> https://www.youtube.com/watch?v=a12Lp3BTkBQ&t=117s</p>	<p>1.8.1 (α) Να εκφράζουν στοιχεία που αφορούν στο έργο του Καντίνσκι <i>Σύνθεση Αρ. VIII</i> σε σχέση με μορφή, χρώματα, σχήματα, ήχους</p> <p>1.8.1 (β) Να εκφράζουν τα συναισθήματά τους με βάση οπτικά και ηχητικά ερεθίσματα</p>

<p>Μουσικά κομμάτια - Konstantyn, <i>Can I Have Your Love</i> https://licensing.jamendo.com/en/track/1730657/can-i-have-your-love-tonight</p> <p>- White Cat, <i>Beautiful Piano</i> https://www.jamendo.com/artist/498142/whitecat</p> <p>- Igor Pumphonia, <i>Doux Sons Original Mix</i> https://igorpumphonia.bandcamp.com/track/igor-pumphonia-doux-sons-original-mix</p>	
<p>ΤΙ; (Αναφέρεται στον Δείκτη Επιτυχίας 2) Σε ποιο εικαστικό λεξιλόγιο δίνεται έμφαση; Γραμμή (εκφραστικές ποιότητες των γραμμών), σχήμα, χρώμα, ρυθμός, ένταση</p>	<p>2.1.1. Να αξιοποιούν γραμμές (ευθεία, καμπύλη, κυματοειδής, χοντρή, λεπτή), σχήματα (γεωμετρικά), το ρυθμό και την ένταση μέσα από τους δικούς τους εικαστικούς πειραματισμούς, σε σχέση με το έργο τέχνης <i>Σύνθεση αρ. VIII</i> (αφηρημένη τέχνη)</p>
<p>ΠΩΣ; (Αναφέρεται στους Δείκτες Επιτυχίας 3, 4, 5) Ποιες πρακτικές υιοθετούνται που να εξυπηρετούν τη συγκεκριμένη ομάδα παιδιών;</p> <p>Καταγραφή, σύνθεση με παρατήρηση μέσω σχεδίου σε συνδυασμό με γεωμετρικά όργανα, παρατήρηση και χρήση υποθέσεων</p>	<p>3.3.3 Να καταγράφουν ήχους σχεδιαστικά</p> <p>3.5.1 Να επαναπλαισιώνουν το έργο τους μέσα από ηχητικά ακούσματα και άλλα υλικά και μέσα</p> <p>4.2.3 Να διατυπώνουν υποθέσεις και φανταστικές ιστορίες παρατηρώντας τα δικά τους έργα</p>
<p>Μέσα – Υλικά: έγχρωμη ανατύπωση του έργου <i>Σύνθεση αρ. VIII</i> σε μέγεθος Α5, λαδοπαστέλ, πενάκια, χρωματιστά μολύβια, μολύβια, γεωμετρικά όργανα όπως ρίγα, μοιρογνωμόνιο και διαβήτη, χαρτί woodfree, εικαστικό ημερολόγιο</p>	
<p>Οργάνωση χώρου: Τα παιδιά κάθονται μόνα τους και σε αποστάσεις σύμφωνα με το υγειονομικό πρωτόκολλο. Τα μέσα και υλικά δίνονται ατομικά.</p>	

Σημείωση: Η ενότητα μπορεί να εφαρμοστεί με μικρές διαφοροποιήσεις και διαδικτυακά, μέσω της πλατφόρμας MS TEAMS.

Προσέγγιση και ανάλυση του έργου του Βασίλι Καντίνσκι «Σύνθεση VIII», μέσα από τα εργαλεία του μοντέλου προσέγγισης έργων τέχνης «Artful Thinking Strategies».

ΜΑΘΗΜΑ 1

Αφόρμηση – Εξερεύνηση

Ο/Η εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι το μάθημα αρχίζει με ένα παιχνίδι εξερεύνησης. Για αυτό το παιχνίδι θα χρειαστούν μία εικόνα ενός έργου τέχνης, την οποία τους δίνει ατομικά.

Δραστηριότητα 1: Εξερευνώ και Παρατηρώ (Δ.Ε. 1.8.1- α) Θέση και ερωτήματα που αφορούν στο έργο Σύνθεση αρ. VIII

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε παιδί σε μέγεθος Α5 έγχρωμη ανατύπωση του έργου Σύνθεση αρ. VIII του Βασίλι Καντίνσκι.

Καλεί ένα παιδί να παρατηρήσει και να περιγράψει ένα συγκεκριμένο μέρος του έργου. Τονίζεται ότι το παιδί δεν θα εξηγήσει τι βλέπει, δεν θα δώσει τις δικές του ιδέες, αλλά απλά θα ανακοινώσει την προσεκτική του περιγραφή. Ένα δεύτερο και ένα τρίτο παιδί συνεχίζουν την περιγραφή του ίδιου μέρους του έργου. Στο τέλος δίνουν τις δικές τους εξηγήσεις και ιδέες. Η εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει ένα παράδειγμα της διαδικασίας παίζοντας αρχικά το παιχνίδι με ένα παιδί.

Αναμένεται να παρατηρήσουν εικαστικά στοιχεία (τη μορφή του έργου) όπως ένα κύκλο μέσα σε ένα κύκλο, ένα κίτρινο κύκλο μέσα σε ένα γαλάζιο κύκλο, ένα γαλάζιο τρίγωνο, ή να περιγράψουν τα στοιχεία: ένας κύκλος που μοιάζει με πλανήτη.

Ενδεικτικά Ερωτήματα:

- Τι βλέπεις;
- Τι νομίζεις για αυτό που βλέπεις;
- Τι σε κάνει να αναρωτιέσαι;
- Πώς το κατάλαβες; Πώς το ξέρεις;

Μετάβαση:

- Σκεφτείτε ότι τα σχήματα, χρώματα και γραμμές σε αυτό το αφηρημένο έργο που περιγράψατε είναι ήχοι...

Παιχνίδι εξερεύνησης (The Elaboration Game):

- ενθαρρύνει τα παιδιά να παρατηρούν τις λεπτομέρειες
- τα προκαλεί να αναπτύσσουν λεπτομερείς λεκτικές περιγραφές και με φαντασία
- τα βοηθά να ξεχωρίζουν τις παρατηρήσεις από τις ερμηνείες τους

Δραστηριότητα 2: DJ The Artwork (Δ.Ε. 1.8.1-β, 2.1.1)

Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να διαλέξουν κάποια γραμμή ή σχήμα του έργου και να τα συνδέσουν με ήχους που θα ταίριαζαν με αυτά. Δίνει παράδειγμα όπως ευθεία γραμμή – απαλός ήχος, χαοτική γραμμή – έντονος ήχος. Τα παιδιά περιγράφουν και παράγουν ήχους.

DJ The Artwork:

- ενθαρρύνει τα παιδιά να συνδέσουν στοιχεία μιας εικόνας με πολυαισθητηριακή και πολυτροπική έκφραση

Στη συνέχεια τα καλεί να ακούσουν τρία διαφορετικά είδη μουσικής καθώς παρατηρούν το έργο, και να διαλέξουν ένα μουσικό κομμάτι που νομίζουν ότι ταιριάζει με αυτό. Διατυπώνει το ερώτημα:

- Τι παρατηρείτε για τη σχέση που δημιουργείται μεταξύ μουσικού κομματιού και έργου;

Τα παιδιά αναμένεται να απαντήσουν ότι προτιμούν π.χ. το πρώτο κομμάτι γιατί είναι απαλό και ήρεμο, όπως και το συναίσθημα που προκαλείται από τους μεγάλους κύκλους του έργου, ή προτιμούν το τρίτο κομμάτι που είναι γρήγορο και με δυνατό ρυθμό, γιατί θυμίζει τη σύγχυση που επικρατεί στο έργο.

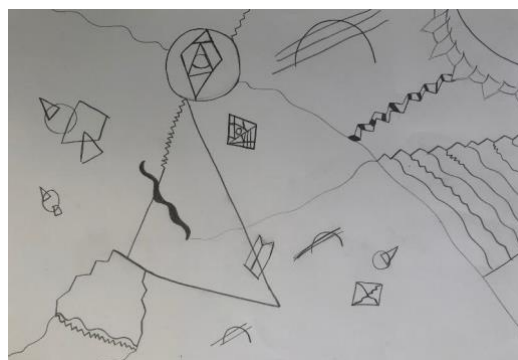
Δραστηριότητα 3: Δημιουργία (Δ.Ε. 2.1.1, 3.3.3)

Τα παιδιά καλούνται να ακούσουν ακόμη μία φορά τα τρία μουσικά κομμάτια και καλούνται να σχεδιάσουν με μολύβι, χρωματιστά μολύβια και πενάκια στο εικαστικό τους ημερολόγιο, γραμμές και σχήματα που θα μπορούσαν να συνδέσουν με αυτά.

Ο/Η εκπαιδευτικός διατυπώνει υποθέσεις:

- Φανταστείτε ότι έρχονται νέες γραμμές και σχήματα στο έργο σας.

Τα παιδιά καλούνται να φανταστούν πέρα από τις αρχικές γραμμές και σχήματα και να προσθέσουν νέα, εξερευνώντας ταυτόχρονα και τα χρώματα της σύνθεσης τους.

Έργα παιδιών

Τα παιδιά στη συνέχεια καλούνται να δουν τις συνθέσεις των κοντινών τους παιδιών, αφού δείξουν τα έργα τους ψηλώνοντάς από τη θέση τους.

Ενδεικτικό ερώτημα:

- Μπορείτε να ακούσετε τους ήχους του έργου που βλέπετε στη σύνθεση του συμμαθητή/συμμαθήτριάς σας; Αν ναι, πώς θα περιγράφατε τη μουσική που βλέπετε στο έργο του/της;

Αναμένεται τα παιδιά να σκεφτούν π.χ. ένα γνωστό μουσικό τους κομμάτι ή είδος μουσικής το οποίο να ταιριάζει στις γραμμές, σχήματα και σύνθεση του άλλου παιδιού.

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει κάποια ανατροφοδότηση σε κάθε δραστηριότητα.

Μετάβαση:

- Πώς άραγε σκεφτόταν ο καλλιτέχνης όταν δημιουργούσε τα έργα του;

Τα παιδιά καλούνται να παρακολουθήσουν ένα βίντεο όπου ο ίδιος ο καλλιτέχνης ζωγραφίζει με το άκουσμα μουσικής. Σχολιάζουν ελεύθερα.

Κλείσιμο - Στοχασμός

Μερικά παιδιά παρουσιάζουν το σχέδιο τους, συνδέοντας το με τους ήχους και με οποιαδήποτε πραγματικά ή φανταστικά στοιχεία έχουν απεικονίσει. Αν το επιθυμούν ακούνε και πάλι τα τρία μουσικά κομμάτια καθώς παρουσιάζουν. Καλούνται να χρησιμοποιήσουν λέξεις/φράσεις που συνδέουν γραμμή και σχήμα με ήχο.

Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει κάποια στοιχεία για το έργο και τον καλλιτέχνη όπως την πιθανότητα το έργο να παρουσιάζει ένα τοπίο με βουνά και ήλιο, την αγάπη του καλλιτέχνη για το σχήμα του κύκλου και τη γεωμετρία σε αυτό το στάδιο της καριέρας του, και την ικανότητα του να ζωγραφίζει τους ήχους και τη μουσική που άκουε (βλέπε Παράρτημα).

(Μπορεί να παρουσιαστεί και το βίντεο Art With Mati & Dada | Kandinsky).

Τα τελευταία 5 λεπτά τα παιδιά καλούνται να συγυρίσουν τα προσωπικά τους υλικά και να καθαρίσουν τον προσωπικό τους χώρο.

ΜΑΘΗΜΑ 2

Αφόρμηση

Γίνεται ανάκληση των εμπειριών των παιδιών μέσω των σχεδίων τους.

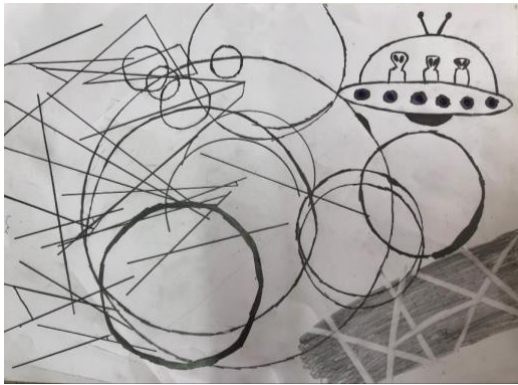
Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά να αναφέρουν τι θυμούνται από το προηγούμενο μάθημα.

Δραστηριότητα 1: Δημιουργία (Δ.Ε. 1.8.1-α, 3.5.1)

Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει το βίντεο “Kandinsky Composition VIII” με Animation του Alexey Berezyuk, και μουσική του Yann Tiersen. Τα παιδιά εκφράζουν τις εντυπώσεις τους και ο/η εκπαιδευτικός σχολιάζει ότι σύγχρονοι παραγωγοί βίντεο όπως ο Berezyuk έδωσαν κίνηση και ήχο στο έργο *Σύνθεση αρ. VIII*, παίρνοντας ιδέες από το χάρισμα που είχε ο Καντίνσκι να «ζωγραφίζει» τη μουσική (βλέπε Παράρτημα).

Ο/Η εκπαιδευτικός διατυπώνει το εξής ερώτημα: - Εσείς ποιο από τα τρία γνωστά μας μουσικά κομμάτια θα επιλέγατε για να δημιουργήσετε τη δική σας σύνθεση;

Τα παιδιά λένε τις ιδέες τους και ο/η εκπαιδευτικός τους καλεί να επιλέξουν ένα από τα τρία μουσικά κομμάτια και να δημιουργήσουν σύμφωνα με την ένταση και το ρυθμό του κομματιού. Κατά τη διαδικασία του ακούσματος της μουσικής τα παιδιά μπορούν να κινούν τα χέρια τους δείχνοντας την κίνηση των γραμμών και των σχημάτων, και να παίρνουν ιδέες από τις κινήσεις τους. Ο/Η εκπαιδευτικός στη συνέχεια προτείνει οικεία σε αυτούς υλικά όπως λαδοπαστέλ, μαρκαδόρους, πένακια, μολύβι, χρωματιστά μολύβια και γεωμετρικά όργανα όπως ρίγα, μοιρογνωμόνιο και διαβήτη.

Έργα παιδιών

Αφού ολοκληρωθεί η εικαστική δημιουργία, ο/η εκπαιδευτικός καλεί κάποια από τα παιδιά να σταθούν και να δείξουν τα έργα τους σε άλλα παιδιά περιγράφοντας τη σύνθεσή τους με έμφαση στα χρώματα και σχήματα. Προτρύπονται να χρησιμοποιήσουν λεξιλόγιο που αφορά τους ήχους και τις εκφραστικές ποιότητες των γραμμών και σχημάτων (απότομη, καμπυλωτή, επιθετική, καλλιγραφική, διακεκομμένη, παιχνιδιάρικη, καλλιγραφική, ροκ γραμμή) καθώς και λεξιλόγιο που αφορά περιγραφές των μουσικών ερεθισμάτων (γρήγορη, αργή, απαλή, απότομη μουσική). Οι λέξεις καταγράφονται από τον/την εκπαιδευτικό στον πίνακα.

Δρατηριότητα 2: Στοχασμός (Παρουσίαση τελικών έργων και συζήτηση) (Δ.Ε. 4.2.3)

Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να παρατηρήσουν το έργο τους, να «μπουν» μέσα σε αυτό και να πάρουν το ρόλο ενός στοιχείου. Υποβάλλονται οι ακόλουθες ερωτήσεις:

«Μπείτε» μέσα/ Step inside:

- Κοιτάξτε το έργο σας και προσπαθήστε να μπείτε μέσα σε αυτό.
- Διαλέξτε ένα στοιχείο (ένα σχήμα, μια γραμμή).
Τι μπορεί να σκέφτεται αυτό το σχήμα/η γραμμή;
- Πάρτε το ρόλο του και κάντε ένα μονόλογο στο α' πρόσωπο.
Μην αποκαλύψετε ποιο στοιχείο είσαστε.

Τα παιδιά καλούνται να παρουσιάσουν το έργο τους, και να δεχτούν ερωτήσεις από τους συμμαθητές τους:

- Τι είσαι;
- Τι περνάς; Τι αισθάνεσαι;
- Τι είναι αυτό για το οποίο νοιάζεσαι;
- Τι σε κάνει να αναρωτιέσαι;

Τα υπόλοιπα παιδιά καλούνται να μαντέψουν το στοιχείο του έργου.

Step inside:

- βοηθά τα παιδιά να δουν νέες οπτικές σε σχέση με ερμηνείες που θα μπορούσαν να δοθούν σε μια εικόνα/έργο τέχνης. Π.χ. μέσω της ταύτισης τους με ένα χαρακτήρα, ή μέσω της ενσυναίσθησης με τα εικαστικά στοιχεία (γίνομαι ένα σχήμα, γραμμή, χώρος) ή τα αντικείμενα στο έργο τέχνης
- βοηθάει τα παιδιά να εξερευνήσουν νέες ιδέες

Κλείσιμο

Ο/Η εκπαιδευτικός ακούει τις απόψεις των παιδιών σε σχέση με την ενότητα, αν τους άρεσε ή αν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο που δεν τους άρεσε. Προβληματίζει τα παιδιά σε σχέση με τις δυνατότητες εξέλιξης της ενότητας:

- Αν φτιάχνατε ένα βίντεο με το έργο σας να κινείται, πώς θα ήταν αυτό; Με ποια ένταση και ρυθμό θα κινούνταν τα σχήματά σας; Με ποιο μουσικό κομμάτι θα πλαισιώνατε το βίντεο σας; Δείξτε με κινήσεις χεριών και ήχους.

- Αν ζωγράφιζε σήμερα ο Καντίνσκι, τι είδος μουσικής νομίζετε θα άκουγε για να ζωγραφίσει; Τι ένταση θα είχε; Ποιος θα ήταν ο ρυθμός της;

Ιδέες για δημιουργία και εξέλιξη της εικαστικής διαδικασίας

- Με τη χρήση φορητών συσκευών/τάμπλετ φωτογραφίζουν τα έργα τους και σε σχεδιαστική εφαρμογή τα μετασχηματίζουν τροποποιώντας τα και συνδέοντάς τα με μουσική.

- Επιλέγουν αγαπημένο μουσικό κομμάτι και το αναπαριστούν με τρισδιάστατη κατασκευή χρησιμοποιώντας υλικά όπως χάρτινους κυλίνδρους, χρωματιστά χαρτόνια, τσαλακωμένο χαρτί, σπάγκο.

Σχολείο: Δημοτικό Σχολείο Κόρνου

Σχεδιασμός/Εφαρμογή Μαθήματος: Νικολέτα Αυγουστή, Εκπαιδευτικός Τέχνης, Σύμβουλος Τέχνης

Συνεργασία: Αντρη Σάββα, ΕΕΠ, Τέχνη και Διδακτική της, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Εποπτεία: Τερέζα Λαμπριανού, ΕΔΕ Τέχνης

Σχολική Χρονιά: 2020-2021

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πλαίσιο του έργου και ο καλλιτέχνης Βασίλι Καντίνσκι

Ο Βασίλι Καντίνσκι βοήθησε να εφευρεθεί ένας νέος για την εποχή εκείνη τρόπος ζωγραφικής που ονομάζεται ανεικονική τέχνη, η οποία ενέπνευσε μεγάλο μέρος της τέχνης της Ευρώπης και Αμερικής στις αρχές του 20ού αιώνα. Μέχρι τότε οι καλλιτέχνες ζωγράφιζαν ως επί το πλείστον με ρεαλιστικό στυλ, και οι θεατές μπορούσαν εύκολα να αναγνωρίσουν σε ένα έργο ανθρώπους, μέρη και αντικείμενα όπως εμφανίζονταν στον πραγματικό κόσμο.

Ο Καντίνσκι γεννήθηκε στη Μόσχα της Ρωσίας το 1866. Ως παιδί αγαπούσε τη μουσική και έμαθε να παίζει πιάνο και τσέλο, αλλά έκανε και μαθήματα ζωγραφικής. Σπούδασε νομική αλλά εγκατέλειψε το επάγγελμα του δικηγόρου σε ηλικία 30 ετών για να μετακομίσει στο Μόναχο της Γερμανίας και να σπουδάσει μοντέρνα ζωγραφική. Σύντομα έγινε ηγέτης σε ένα σύγχρονο καλλιτεχνικό κίνημα που αγκάλιασε την ανεικονική τέχνη.

Το 1916 επέστρεψε στη Μόσχα όπου, ως αποτέλεσμα της Επανάστασης του 1917, διορίστηκε μέλος του Τμήματος Καλών Τεχνών στη Λαϊκή Επιτροπή για τη Δημόσια Εκπαίδευση. Το 1920 ορίστηκε ως λέκτορας στο πανεπιστήμιο της Μόσχας, όπου μέσα σε ένα χρόνο ίδρυσε την Ακαδημία Καλλιτεχνικών Επιστημών. Την ίδια χρονιά μετακόμισε στο Βερολίνο όπου εργοδοτήθηκε ως λέκτορας στο Weimar Bauhaus.

Ο καλλιτέχνης είχε το χάρισμα της συναισθησίας όπου μπορούσε να βλέπει χρώματα όταν άκουγε μουσική, και να ζωγραφίζει τους μουσικούς ήχους που άκουγε. Η αγαπημένη του μουσική ήταν η κλασική, και μόνο κλασική μουσική άκουγε όταν ζωγράφιζε. Είναι πιθανό ο Καντίνσκι να βίωσε πραγματικά κάθε χρώμα ως συγκεκριμένο ήχο και συναίσθημα. Δημιούργησε ένα λεπτομερές σύστημα όπου απέδιδε κάθε χρώμα σε ένα συναίσθημα ή ιδέα. Για παράδειγμα, έγραψε "Το μπλε είναι το τυπικά ουράνιο χρώμα. Σε μουσικούς όρους, το γαλάζιο μοιάζει με το φλάουτο. Σκούρο μπλε, το τσέλο. Το κίτρινο είναι το τυπικό γήινο χρώμα. Το κίτρινο μας επηρεάζει όπως ο ήχος της σάλπιγγας που παίζεται πιο δυνατά, και πιο δυνατά" (Kandinsky 1977). Μέσω της επιλογής του και της ρύθμισης συγκεκριμένων σχημάτων, γραμμών και χρωμάτων, ο Καντίνσκι ήθελε τον θεατή να βιώσει μια ακολουθία συναισθημάτων, όπως θα έκανε όταν θα άκουγε ένα μουσικό κομμάτι.

Τα έργα της περιόδου 1908 - 1912 τείνουν προς την αφαιρετικότητα όπου αναγνωρίσιμες μορφές εξελίσσονται. Τα βουνά και τα δέντρα μετατρέπονται σε καμπύλες και κυματοειδείς γραμμές, τα ζώα αλλάζουν σε δυναμικές αλληλεπιδράσεις, οι άνθρωποι και τα κτήρια μετατρέπονται σε φανταστικές φιγούρες. Στα ανεικονικά έργα του αναπαριστά συναισθήματα και ιδέες όπως η σύγκρουση ή το χάος που μεταδίδονται μέσω των χρωμάτων, των σχημάτων, των γραμμών και των μορφών (National Gallery of Art, 2018).

Το έργο *Σύνθεση αρ. VIII* (περιγραφή/μορφή, περιεχόμενο)

Στο μεταπολεμικό ζωγραφικό έργο *Σύνθεση αρ. VIII* (1923) ο Καντίνσκι έφτιαξε μικρό αριθμό γεωμετρικών σχημάτων όπως κύκλους, ημικύκλια, τετράγωνα και ορθογώνια σε παράξενους συνδυασμούς. Χρησιμοποίησε επίσης καμπύλες γραμμές και γωνίες για να φτιάξει νέες μορφές σε μια πρωτότυπη σύνθεση. Το επίκεντρο της εικόνας είναι ένας μεγάλος πολύχρωμος κύκλος πάνω αριστερά, τοποθετημένος πάνω σε ένα μικρότερο κόκκινο κύκλο. Η ισορροπία επιτυγχάνεται με την τοποθέτηση της γραμμικής σύνθεσης στη δεξιά πλευρά του καμβά. Η τοποθέτηση των στοιχείων φαίνεται να είναι εμπνευσμένη από ένα τοπίο. Ο κόκκινος και μαύρος κύκλος τοποθετήθηκε όπως τον ήλιο πάνω από σχήματα που μοιάζουν με βουνά, με ένα κατώτερο πλατύ μπλε και ένα πιο ψηλό και απότομο που υποδηλώνεται από μια ροζέ καμπύλη. Οι γεωμετρικές φόρμες είναι οργανωμένες οριζόντια μέσα στο πεδίο, αλλά παρόλα αυτά διαβάζουμε τη σύνθεση σαν να βρίσκεται σε ένα ακαθόριστο χώρο. Το ανοιχτόχρωμο φόντο δείχνει μια αβεβαιότητα στη δόμηση του χώρου, η οποία γίνεται πιο έντονη από τα κυκλικά στοιχεία σε συμπληρωματικά χρώματα, κάνοντάς το δύσκολο να διακρίνεις πιο είναι μπροστά και πιο είναι πίσω.

Σε αυτό τον πίνακα η μορφή επικρατεί σε σχέση με το χρώμα ως ένα εκφραστικό μέσο, σε αντίθεση με προηγούμενα έργα του καλλιτέχνη. Το κυκλικό σχήμα και η σχέση του με το τρίγωνο φαίνεται να εξερευνούν όλες τις εντάσεις και πιθανότητές τους, την ισορροπία αλλά και την ανισορροπία, τις ομόκεντρες και έκκεντρες δυνάμεις, ανάλογα και με τα δίπολα που δημιουργούν δυο κύρια χρώματα όπως το μπλε και το κίτρινο. Η αλληλεπίδραση έντονων μορφών και χρωμάτων στο έργο δημιουργούν ένα δυναμικό όλο. Ο Καντίνσκι παραδέχτηκε ότι αγάπησε το σχήμα του κύκλου όπως πιο παλιά είχε αγαπήσει και το σχήμα του αλόγου στα προπολεμικά του έργα. Αυτό είναι φανερό γιατί ο κύκλος παίρνει κυρίαρχο ρόλο στα έργα του μετά το 1923 (Dabrowski, 1995, σελ. 46-50)

Σύγχρονοι παραγωγοί ταινιών και animation όπως ο Alexey Berezyuk προσπάθησαν να δώσουν κίνηση και μουσική στο έργο *Σύνθεση αρ. VIII*, εμπνεόμενοι από το χάρισμα του Καντίνσκι να ζωγραφίζει τη μουσική.

Πηγές

Berezyuk Alexey (animation), *Composition VIII, Kandinsky*
<https://www.youtube.com/watch?v=aWjRIBF91Mk>

Dabrowski, M (1995), *Kandinsky Compositions*, New York: The Museum of Modern Art

National Gallery of Art (2018), *Teaching critical thinking through art* (διαδικτυακό σεμινάριο).
Washington D.C. <https://www.nga.gov/audio-video/teaching-critical-thinking-through-art.html>

Kandinsky, Wassily (1977) (revised edition) *Concerning the Spiritual in Art* New York, NY: Dover Publications.